

ЧУКАНОВА С. О.,

координатор Американської Бібліотеки ім. В. Китастого,
Національний університет «Києво – Могилянська академія»,
м. Київ

БІБЛІОТЕЧНА ОСВІТА У США: ІСТОРИКО – ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

У доповіді здійснено історико – педагогічний аналіз процесу становлення та реформування вищої бібліотечної освіти у Сполучених Штатах Америки.

Ключові слова: вища бібліотечна освіта, Американська бібліотечна асоціація, інформологія, бібліотекознавство.

Постановка та обґрунтування актуальності теми. Проблема підвищення якості бібліотечної освіти в Україні потребує врахування позитивного досвіду та прогресивних ідей зарубіжних країн, зокрема Сполучених Штатів Америки. Значної уваги на сьогоднішній день потребує проблема професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі бібліотекознавства та інформології. Історія становлення бібліотечної освіти у США цікавить нас як приклад професійної освіти, потребу в якій зазначила Американська бібліотечна асоціація з метою підготовки якісних кадрів у своїй галузі. Актуальність нашого дослідження полягає в аналізі американського досвіду в галузі реформування системи бібліотечної освіти з метою застосування найкращих практичних інноваційних рішень на теренах України.

Виокремлення невирішених аспектів проблеми. Проблема бібліотечної освіти у США активно досліджувалась як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Однак із моменту ліквідації ступеню бакалавра з бібліотечної справи у США (1992 рік), мало дослідників приділяли увагу цьому питанню. Зокрема, не до кінця вирішеним є питання, чому було прийняте рішення скасувати ступінь бакалавра і як в подальшому це рішення вплинуло на стан бібліотечної освіти у США.

Мета виступу – розкрити історію становлення та розвитку професійної бібліотечної освіти у ВНЗ США.

Аналіз досліджень та публікацій. Вітчизняні бібліотекознавці та фахівці у галузі бібліотечної справи активно вивчають зарубіжний досвід. Е. Беррет, М. Дьюї, Р. Рубін – зарубіжні науковці, які досліджували проблеми бібліотечної справи у тому числі бібліотечної освіти в США (починаючи з XIX ст. і по сьогодні). Мелвіл Луїс Косут Дьюї (1851 - 1931) як основоположник американської бібліотечної освіти, засновник Американської бібліотечної асоціації, перший редактор «Американського бібліотечного часопису» присвятив багато наукових праць проблемам вищої бібліотечної освіти в США [2; 3]. Провідний американський бібліотекознавець Річард Рубін є

автором підручника для студентів бібліотечних магістерських програм у США «Основи бібліотекознавства та інформології» (Foundations of Library and Information Science) [8].

Грунтовно бібліотечну освіту в США вивчає сучасний російський дослідник - бібліотекознавець Е. Сукіасян. У своїх роботах він аналізує структуру та мережу навчальних закладів у США, де готують фахівців з бібліотекознавства та інформології; навчальні програми для бібліотекарів; особливості працевлаштування у США та подальшої роботи випускників бібліотечних ВНЗ у США [4]. У своїй статті викладач Марійського державного університету Йошкар – Оли Н. Спесивцева пише, що перші публічні бібліотеки в США з'явилися у другій половині XVII століття. У 1854 році з відкриттям Бостонської публічної бібліотеки розпочався процес набуття бібліотеками функцій неофіційних центрів самоосвіти [3, с. 111].

Виклад основного матеріалу. Так історично склалось, що бібліотечна освіта у США тісно пов'язана з розвитком науки, економіки та освіти. До середини XIX століття публічні бібліотеки мали невеликі фонди, і відповідно, малі штати працівників без спеціальної освіти, а наукові бібліотеки обслуговувались виключно чоловіками-науковцями [8, с. 352]. До 1850 року ніхто навіть не говорив про необхідність бібліотечної освіти, бібліотекарі вчилися на власних помилках і нарешті у період з 1850 до 1875 почали з'являтися перші бібліотечні наукові статті у педагогічних журналах, а згодом і в бібліотечних часописах [8, с. 353]. Загальні засади американської бібліотечної освіти були закладені у період з 1876 по 1923 роки. Працівники бібліотек не залишилися осторонь освітніх питань. Відома організація – Американська бібліотечна асоціація опікувалась не лише питаннями бібліотечної освіти, але й питаннями освіти у США взагалі. Так у 1924 році Американська бібліотечна асоціація сформувала Комісію з бібліотек та освітніх закладів для дорослих, долучившись таким чином до процесу навчання протягом життя [3, с. 111].

Поняття бібліотечної освіти у Сполучених Штатах Америки виникло наприкінці XIX століття у відповідь на вимоги часу. Бібліотечна професійна спільнота за підтримки Американської бібліотечної асоціації прийняла рішення про запровадження професійного бібліотечного навчання. Більшість бібліотек у США при відборі співробітників звертає увагу на те, чи була акредитована Американською Бібліотечною Асоціацією бібліотечна школа (кафедра), де саме отримував освіту кандидат на посаду [9]. Саме процес акредитації Американською бібліотечною асоціацією надає можливість випускникам магістратури із бібліотечних та інформаційних наук отримати необхідний професійний рівень підготовки. Майже кожна магістерська програма з бібліотечних та інформаційних наук містить такі дисципліни: «каталогізація», «обслуговування», «комплектування», «автоматизація» [1, с. 8].

Серед найбільших ентузіастів американської бібліотечної справи та освіти вагомим внеском вирізняється Мелвіл Дьюї, розробник відомої усім бібліотечної класифікації ДДК. Після створення Американської бібліотечної асоціації розпочалися серйозні розмови про формування наукових

підходів до бібліотечної професії та бібліотечної науки. Саме тоді постало питання про те, що бібліотечна справа повинна посісти належне місце серед наук та навчальних дисциплін [8, с. 353]. Датою виникнення бібліотечної освіти у США офіційно можна назвати дату відкриття бібліотечної школи (кафедри) при Колумбійському університеті у Нью – Йорку в 1887 році. Сучасного вигляду бібліотечна освіта стала набувати лише у 1923 році після опублікування результатів дослідження Ч. Уільямсона [1, с. 226].

На початку XXI століття бібліотечна освіта в США зазнала кардинальних змін. Наразі система вищої освіти у США є досить розгалуженою та багатоступеневою. У США існує поділ ВНЗ на приватні та державні, прибуткові та неприбуткові [10; 11]. Типовий академічний рік у США триває дев'ять місяців і складається з трьох триместрів. Протягом триместру студент обирає курси, кожен з яких нараховує певну кількість кредитів. У середньому для ступеня бакалавра потрібно набрати 120-130 кредитів і 30-64 – для ступеня магістра [6; 7; 10; 11].

У стандартах, запроваджених Американською бібліотечною асоціацією, зазначається, що «бібліотечні та інформаційні студії» – це дисципліна, зміст якої присвячено вивченню сервісів та технологій, направлених на управління інформацією та ресурсами [5; 9]. Типовий навчальний план зі спеціальності бібліотекознавство та інформологія у США включає такі обов'язкові дисципліни: принципи роботи довідкової служби, каталогування, принципи комплектування, основи роботи у шкільній бібліотеці, деякі вибіркові, на кшталт архівної справи, менеджменту, педагогіки. У навчальному плані враховуються також дисципліни інформаційного характеру: створення та управління базами даних, розробка веб-сайтів, інформаційна архітектура [6; 7; 9].

Більшість бібліотечних шкіл (кафедр) надає своїм студентам змогу пройти стажування (інтернатуру) як реальну, так і віртуальну у бібліотеках, здебільшого публічних або шкільних, іноді й в академічних [5; 7; 11]. Під час професійної підготовки бібліотекарів у США особливу увагу приділяють вивченню авторського права, захисту персональних даних та кодексу професійної етики [8, с. 265].

Висновки. Процес бібліотечної освіти в США пройшов довгий шлях формування, становлення, реформування. При проведенні нами історико – педагогічного аналізу виявлено певні кроки цього складного процесу – процесу розвитку вищої професійної бібліотечної освіти в США із середини XIX століття до сьогодення. На сьогодні в США магістр бібліотекознавства та інформології – відносно новий напрям підготовки у ВНЗ, раніше бібліотекарі здобували ступінь магістра бібліотекознавства або магістра наук із бібліотекознавства.

Список використаних джерел:

1. Библиотеки и библиотечное дело США : комплексный подход / Под ред. В. В. Попова. - М. : Информ-Система, 1992. – 294 с.

2. Дьюї М. Професія / М. Дьюї, пер. П. Голубоцький // Бібліотечний вісник. – 1993. - № 1/2. – С. 31 – 32.
3. Спесивцева Н. Развитие образования взрослых в библиотеках США: исторический аспект / Н. Спесивцева // Вестник ТГПУ (TSPU Bulletin). – 2013. - № 1 (129). – С. 111 – 114.
4. Сукиасян Э. Р. Библиотечное образование в США Ч. 1. Учебные заведения: сеть, структура, организация работы // Библиотековедение и библиография за рубежом: – СПб. – М., 1993. - Вып. 132. – С. 3-31.
5. Directory of ALA-Accredited Master's Programs in Library and Information Studies / [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.ala.org/accreditedprograms/directory>. — Назва з екрана.
6. McCook K. Opportunities in Library & Information Science Careers. McGraw-Hill, 2001. –160 p.
7. Methodology: Best Library and Information Studies Rankings / [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.usnews.com/education/best-graduate-schools/articles/2013/03/11/methodology-best-library-and-information-studies-rankings>. — Назва з екрана.
8. Rubin Richard E . Foundations of Library and Information Science. – New York : Neal-Schuman Publishers , Inc. , 2004. – 495 p.
9. Standards for Accreditation of Master’s Programs in Library and Information Studies / [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.ala.org/accreditedprograms/sites/ala.org.accreditedprograms/files/content/standards/standards_2008.pdf . — Назва з екрана
10. Structure of the U.S. Higher Education System / [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.aacc.nche.edu/Resources/aaccprograms/international/Documents/studentguide/sg8_structureoftheushigheredsystem.pdf. — Назва з екрана.
11. The North American Higher Education system / [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.universitiesintheusa.com/american-education.html>. — Назва з екрана.